

Digitalizacija ulaganja na primjeru trgovanja CFD-ovima

Jedrejčić, Nikola

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Istrian University of applied sciences / Istarsko veleučilište - Università Istriana di scienze applicate**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:212:033661>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[Digital repository of Istrian University of applied sciences](#)

image not found or type unknown

Istarsko veleučilište
Università Istriana
di scienze applicate

Nikola Jedrejčić

DIGITALIZACIJA ULAGANJA NA PRIMJERU TRGOVANJA CFD-ovima

Specijalistički završni rad

Pula, 2023.

Istarsko veleučilište
Università Istriana
di scienze applicate

Nikola Jedrejčić

**DIGITALIZACIJA ULAGANJA NA PRIMJERU
TRGOVANJA CFD-ovima**

Specijalistički završni rad

JMBAG: 2424009854, izvanredni student

Studijski smjer: Kreativni menadžment u procesima

Predmet: Digitalno poslovanje

Mentor: Sanja Grbac Babić, viši predavač

Pula, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za Stručnog specijalista kreativnog menadžmenta ovime izjavljujem da je ovaj Specijalistički završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Specijalističkog završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, _____ godine

Student: Nikola Jedrejčić

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Istarskom veleučilištu – Università Istriana di scienze applicate, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj specijalistički završni rad pod nazivom

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ godine

Potpis

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici Sanji Grbac Babić na pomoći pri odabiru teme, stručnom vodstvu i potpori u izradi ovog završnog rada. Zahvaljujem se također svim drugim profesoricama i profesorima na prenesenom znanju.

SAŽETAK

Na našim prostorima trenutno trgovanje putem ugovora o razlici (CFD-a) nije poznato široj zajednici. Ovaj rad istražuje ključne aspekte trgovanja CFD-ovima na van burzovnim tržištima (OTC), s posebnim naglaskom na polugu, rizike, strategije trgovanja kako bi se dobila šira slika čimbenika koji mogu utjecati na uspješnost trgovine.

U kontekstu OTC tržišta istražuju se dinamika i karakteristike takvih tržišta, analiziraju se prednosti i nedostaci ovih pristupa trgovanju te utjecaj OTC okruženja na likvidnost, cijene i izloženost rizicima.

Poluga ima ključnu ulogu u trgovanju CFD-ovima jer omogućava trgovcima da kontroliraju veći iznos imovine nego što bi bili u mogućnosti ako bi koristili samo vlastiti kapital. Međutim, poluga donosi i značajne rizike. Provedenom analizom u radu se objašnjava kako poluge utječu na potencijalne dobitke i gubitke.

Velika većina ljudi kod nas tako i u svijetu koji su se susreli s CFD trgovanjem i trgovali na OTC tržištima doživjeli su gubitak. Rizici korištenja CFD-ova su neizbježni i mogu biti značajni te su u ovom radu stoga objašnjene različite vrste rizika.

Kroz case study prolazi se tijek jedne trgovine valutnim parovima koja je izvršena na temelju tehničke analize i dnevne strategije trgovanja te se na taj način prikazuje analiza i strategija trgovanja CFD-ovima istražujući različite pristupe koje trgovci mogu koristiti zbog minimalizacije rizika te kako bi postigli uspješne rezultate u trgovanju.

ABSTRACT

In our region, trading through contracts for difference (CFDs) is currently unknown to the wider community. This paper explores the key aspects of CFD trading in over-the-counter (OTC) markets, with a particular focus on leverage, risks, trading strategies to get a broader picture of the factors that can affect trade performance.

In the context of OTC markets, the dynamics and characteristics of such markets are investigated, the advantages and disadvantages of these trading approaches and the impact of the OTC environment on liquidity, prices and risk exposure are analyzed.

Leverage plays a key role in CFD trading as it allows traders to control a larger amount of assets than they would be able to if they were only using their own capital. However, leverage also brings significant risks. The analysis carried out in the paper explains how leverage affects potential gains and losses.

The vast majority of people here and around the world who encountered CFD trading and traded on OTC markets experienced a loss. The risks of using CFDs are unavoidable and can be significant, and therefore different types of risks are explained in this paper.

Through the case study, the flow of one trade in currency pairs, which was carried out based on technical analysis and daily trading strategy, is presented and in this way the analysis and strategy of CFD trading is presented, exploring different approaches that traders can use to minimize risk and to achieve successful results in trading.

KLJUČNE RIJEČI

Ugovor o razlici, izvan burzovna tržišta, poluga.

KEYWORDS

CFD, OTC, LEVERAGE.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Opis i definicija problema	2
1.2. Cilj i svrha rada	2
1.3. Metoda rada	2
1.4. Struktura rada	2
2. DIGITALIZACIJA ULAGANJA NA OTC TRŽIŠTIMA	4
2.1. Ugovor o razlici	4
2.2. Korištenje poluge u CFD trgovanju	10
2.3. Terminologija.....	12
2.4. CFD vs Forex.....	13
2.5. Rizici prilikom CFD trgovanja	14
2.6. Izvan burzovna tržišta (OTC)	17
2.7. SWOT analiza digitalizacije ulaganja na primjeru trgovanja CFD-ovima	21
3. STRATEGIJE I ANALIZE TRGOVANJA NA CFD TRŽIŠTIMA.....	23
3.1. Fundamentalna analiza tržišta u CFD trgovanju	23
3.2. Tehnička analiza	26
3.3. Strategije trgovanja s CFD-ovima	28
4. CASE STUDY – DIGITALIZACIJA ULAGANJA KORIŠTENJEM MT5 (META TRADER 5) MOBILNE APLIKACIJE	32
4.1. Otvaranje trgovine.....	32
4.2. Trgovanje putem MT5 mobilne aplikacije.....	33
5. ZAKLJUČAK.....	42
LITERATURA	43
POPIS SLIKA	45
POPIS TABLICA	45

POPIS OZNAKA I KRATICA

OZNAKA	OPIS NA ENGLISKOM	OPIS NA HRVATSKOM
ADR	American Depositary Receipt	Potvrda o deponiranim dionicama
BDP	Gross domestic product	Bruto domaći proizvod
CFD	Contracts of Differences	Ugovor o razlici
CySEC	Cyprus Securities and Exchange Commission	Komisija za vrijednosne papire i burzu Cipra
ESMA	European Securities and Markets Authority	Europsko tijelo za vrijednosne papire i tržišta
ETF	Exchange Traded Funds	Investicijski fond kojim se trguje na burzi
EU	European Union	Europska Unija
EUR	European Monetary Unit	Euro
FCA	Financial Conduct Authority	Financijsko regulatorno tijelo u Ujedinjenom Kraljevstvu
FTSE 100	The Financial Times Stock Exchange 100 Index	Dionički indeks 100 najjačih kompanija na londonskoj burzi vrijednosnih papira LSE
FX	Foreign Exchange Market	Forex
GBP	Great Britain Pound	Englesko funta
HANF-a	Croatian Financial Services Supervisory Agency	Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
HSBC	Hong Kong and Shanghai Banking Corporation	Britanska univerzalna banka i grupacija za financijske usluge
IPC	Consumer Price Index	Indeks potrošačkih cijena
IPO	Initial Public Offering	Inicijalna javna ponuda
JPY	Japanese Yen	Japanski jen
ISM	Institute for Supply Management	Institut za upravljanje opskrbom
LSE	London Stock Exchange	Londonska burza vrijednosnih papira
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive	Direktiva o tržištima financijskih instrumenata
MT 5	Meta Trader 5	Softver za trgovanje na OTC tržištima

NYSE	New York Stock Exchange	Najpoznatija njujorška a ujedno i svjetska burza vrijednosnih papira
OTC	Over the Counter	Vanburzovno tržište
SEC	Securities and Exchange Commission	Komisija za vrijednosne papire i burzu SAD-a
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats	Analitička metoda situacije kroz 4 čimbenika: snaga, slabosti, prilike i prijetnje
USD	United States Dollar	Američki dolar

1. UVOD

U posljednjem desetljeću svjedočimo naglom razvoju tehnologije i digitalne transformacije u svim aspektima života. Financijsko tržište nije izuzetak, budući da su inovacije u tehnologiji otvorile nove mogućnosti za ulaganje i trgovanje. U tom kontekstu, digitalizacija ulaganja postaje sve više zanimljiva i relevantna tema. Informacije su lako dostupne, tržišta su povezana u stvarnom vremenu, a financijski alati i platforme postaju sve napredniji. Digitalizacija ulaganja omogućuje investitorima da brže, efikasnije i praktičnije sudjeluju na tržištima, otvarajući vrata za nove načine ulaganja i trgovanja. Ulaganje putem ugovora za razliku (CFD) postalo je popularan oblik financijskog instrumenta koji omogućuje trgovcima da sudjeluju u različitim tržišnim aktivnostima bez posjedovanja stvarne imovine. CFD-ovi su posebno privlačni zbog svoje fleksibilnosti i dostupnosti širokom krugu investitora.

Trgovanje CFD-ovima pruža investitorima mogućnost da profitiraju od promjena cijena financijskih instrumenata, uključujući dionice, indekse, valute i sirovine, bez potrebe za posjedovanjem fizičke imovine. Ova vrsta trgovanja pruža fleksibilnost u smislu kratkoročnih i dugoročnih pozicija, omogućavajući investitorima da ostvare dobit čak i u uvjetima pada cijena.

Ovaj oblik trgovanja CFD-ovima izgleda vrlo jednostavno međutim u praksi je to puno složenije. Prema HANF-i (Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga) stoji kako su CFD-ovi kompleksni proizvodi koji nisu prikladni za male ulagače te može doći do velikog gubitka novca čak i većeg od početno uloženog.

U ovom radu obrađena je digitalizacija ulaganja trgovanjem na slobodnim tržištima odnosno slobodnim decentraliziranim burzama (OTC). Istraženo je i opisano trgovanje CFD-ovima objasniti njihovu kompleksnost, prednosti, nedostatke i rizik. Obrađena su decentralizirana tržišta (OTC) i objašnjene njihove karakteristike, način na koji funkcioniraju te kako se na njima trguje CFD-ovima.

1.1. Opis i definicija problema

Kroz analizu relevantne literature i istraživanje postojećih studija u industriji, ovaj rad pruža uvid u ključne faktore digitalne transformacije u trgovanju CFD-ovima te identificira mogućnosti i izazove koji proizlaze iz te evolucije.

1.2. Cilj i svrha rada

Cilj ovog rada je prikazati digitalizaciju ulaganja na primjeru CFD trgovanja, objasniti što su to CFD-ovi, zašto su kompleksni proizvodi, njihove prednosti i nedostatke. Objasniti OTC tržišta na kojima se trguje navedenim CFD-ovima, uvidjeti razliku naspram centraliziranih tržišta odnosno burza te objasniti temeljnu i tehničku analizu navedenog tržišta. Prikazati osnovne strategije ove vrste trgovanja, opisati i objasniti prijetnje, rizike i nedostatke te ujedno predočiti prednosti i mogućnosti profitiranja na navedenim tržištima.

1.3. Metoda rada

Za izradu specijalističkog završnog rada korištena je dostupna literatura te istraživački članci najviše na stranim jezicima i internet izvori. Korištene su sljedeće znanstvene metode: promatranja, deskripcije i komparacije. Sve dostupne informacije, spoznaje i podaci obrađeni su primjenom navedenih metoda uz korektno citiranje tuđih opažanja, stavova, zaključaka i spoznaja.

1.4. Struktura rada

Rad se sastoji od pet poglavlja.

U prvom poglavlju, odnosno uvodnom dijelu napisan je opis i definicija teme, cilj i svrha rada. Napisane su i metode rada koje su se koristile pri izradi rada te je napisana struktura rada.

U drugom poglavlju opisani su pojmovi ugovori o razlici i izvan burzovna tržišta te su predstavljene njihove karakteristike. Opisani su rizici i prednosti poslovanja CFD-ovima te je izrađena SWOT analiza.

U trećem poglavlju opisane su osnovne strategije trgovanja CFD-ovima i metode analiziranja OTC tržišta.

U četvrtom poglavlju opisan je case study digitalizacije ulaganja na primjeru korištenja Meta Trader 5 (MT5) mobilne aplikacije.

U petom poglavlju iznesen je zaključak rada.

Na kraju rada nalazi se popis literature, popis slika i tablica.

2. DIGITALIZACIJA ULAGANJA NA OTC TRŽIŠTIMA

U ovom radu prikazana je digitalizacija ulaganja trgovanjem ugovora o razlici (CFD) koji predstavljaju financijski instrument omogućavajući investiranje novca u neko sredstvo odnosno vršenje trgovine na slobodnim tržištima takozvanim decentraliziranim burzama (OTC). Takav način trgovine je fleksibilna alternativa tradicionalnom trgovanju, pružajući fleksibilnost trgovanja po cijeni imovine, umjesto kupovine same imovine. Bez posjedovanja temeljne imovine, može se profitirati od rasta cijena na temeljnim tržištima, kao i od onih koji padaju. Drugim riječima, kao CFD trgovac, može se trgovati kada tržišta rastu ili padaju, dvadeset četiri sata dnevno. Takvom trgovinom postoji prilika trgovati s jednog računa za trgovanje po cijenama različite temeljne imovine, poput dionica, valuta, indeksa, i dobara poput nafte ili zlata. Svaki CFD ima otkupnu cijenu (cijenu upita ili ponudu) i prodajnu cijenu (cijenu ponude), koja se temelji na cijeni odnosno imovine. Slobodno tržište odnosno decentralizirane burze (OTC) na kojima se vrši navedeni oblik trgovine nisu regulirane nekim državnim organom te su u većini slučajeva manje transparentne u odnosu na centraliziranu burzu, a vršenje trgovine na njima je mnogo rizičnije nego na centraliziranim burzama.

2.1. Ugovor o razlici

Ugovor o razlici odnosno CFD (Contract of Difference) je financijski instrument koji omogućuje investiranje u neko sredstvo (Forex, kripto valuta, dionica, zlato, nafta, itd) bez posjedovanja istog, „aranžman sklopljen u trgovanju financijskim izvedenicama gdje se razlike u podmiranju između otvorene i završne cijene trgovanja podmiruju gotovinom“ (Chen, 2023). U vremenskom roku koji si sami investitori zadaju pretpostavlja se ishod tog sredstva odnosno hoće li mu se vrijednost povećavati ili smanjivati. Na temelju pretpostavke vrši se trgovina, odnosno kupnja ili prodaja. Ako se vrijednost navedenog sredstva poveća vrši se kupovina a u slučaju smanjenja vrijednosti vrši se prodaja te se na taj način ostvaruje profit. Ovaj oblik trgovanja CFD-ovima izgleda vrlo jednostavno međutim u praksi je to malo drugačije. Prema HANF-i stoji kako su CFD-ovi kompleksni proizvodi koji nisu prikladni za male ulagače te može doći do velikog gubitka novca čak i većeg od početno uloženog.

Ugovor o razlici (CFD) financijski je ugovor kojim se plaćaju razlike u cijeni između otvorene i završne trgovine.

CFD-ovi omogućuju ulagačima trgovanje u smjeru vrijednosnih papira u vrlo kratkom roku i posebno su popularni u proizvodima FX i robe.

CFD-ovi se podmiruju u gotovini, ali obično dopuštaju trgovanje s velikom maržom tako da ulagači trebaju uložiti samo mali iznos nominalne isplate ugovora (Chen, 2023).

2.1.1. Povijest CFD-a

CFD-e su osnovali investicijski fondovi (*Hedge funds*) u Engleskoj 50-ih godina prošlog stoljeća s razlogom da dobiju pristup trgovinskim transakcijama s visokom polugom. U početku, CFD-ovi nisu bili dostupni svima kao u današnje vrijeme nego samo bankama, fondovima i drugim institucionalnim investitorima. Danas su dostupni svima i vrlo su popularni kao alat za trgovanje među malim investitorima u velikom broju zemalja diljem svijeta, međutim u nekim zemljama poput SAD-a su zabranjeni zbog toga što ne podliježu zakonima i propisima o vrijednosnim papirima u tim zemljama („Ugovor o razlici u cijeni“, bez dat.).

Slika 1: Slikovni prikaz definicije CFD-a

Izvor: <https://www.investopedia.com/terms/c/contractfordifferences.asp>, 29.05.2023.

2.1.2. Funkcioniranje CFD – ova

CFD-ovi omogućuju trgovcima trgovanje u skladu s kretanjem cijena vrijednosnih papira i izvedenica. Derivati su financijska ulaganja koja su izvedena iz temeljne imovine. U biti, CFD-ove koriste investitori kako bi se „kladili“ hoće li cijena temeljne imovine ili vrijednosnog papira porasti ili pasti.

CFD trgovci mogu se „kladiti“ na kretanje cijene uzlazno ili silazno, odnosno na rast i pad. Trgovci koji očekuju kretanje cijene prema gore će kupiti CFD, dok će oni koji vide suprotno kretanje prema dolje prodati početnu poziciju.

Ako kupac CFD-a primijeti rast cijene imovine, ponudit će svoj udio na prodaju. Neto razlika između nabavne i prodajne cijene međusobno se obračunavaju. Neto razlika koja predstavlja dobitak ili gubitak od trgovanja podmiruje se putem brokerskog računa investitora.

Nasuprot tome, ako trgovac vjeruje da će cijena vrijednosnice pasti, može se postaviti početna prodajna pozicija. Da bi zatvorili poziciju, moraju kupiti kompenzaciju. Opet, neto razlika dobiti ili gubitka podmiruje se u gotovini preko njihovog računa (Chen, 2023).

2.1.3. Transakcije u CFD-ovima

Ugovori o razlici mogu se koristiti za trgovanje različitom imovinom i vrijednosnim papirima uključujući fondove kojima se trguje na burzi (ETF). Trgovci će također koristiti ove proizvode za špekulacije o kretanju cijena robnih terminskih ugovora kao što su oni za sirovu naftu i kukuruz. Terminski ugovori su standardizirani ugovori ili ugovori s obvezom kupnje ili prodaje određene imovine po unaprijed određenoj cijeni s budućim datumom isteka.

Iako CFD-ovi dopuštaju investitorima da trguju kretanjem cijena ročnica, oni sami po sebi nisu terminski ugovori. CFD-ovi nemaju datume isteka koji sadrže unaprijed postavljene cijene, ali trguju poput drugih vrijednosnih papira s kupovnim i prodajnim cijenama.

CFD-ovima se trguje na decentraliziranim tržištima (OTC) putem mreže posrednika (brokera) koji organiziraju tržišnu potražnju i ponudu za CFD-ove i u skladu s tim

određuju cijene. Drugim riječima, CFD-ovima se ne trguje na velikim burzama kao što je New York Stock Exchange (NYSE). CFD je ugovor kojim se može trgovati između klijenta i brokera, koji razmjenjuju razliku u početnoj cijeni trgovine i njezine vrijednosti kada se trgovina poništi (Chen, 2023).

2.1.4. Prednosti CFD-a

CFD-ovi trgovcima pružaju sve prednosti posjedovanja vrijednosnog papira bez stvarnog posjedovanja ili fizičke isporuke imovine. Profitiramo od kretanja cijena direktno.

CFD-ovima se trguje uz marginu, što znači da broker dopušta investitorima da posude novac kako bi povećali financijsku polugu ili veličinu pozicije za velike dobitke. Brokeri zahtijevaju od trgovaca da održavaju određena stanja računa prije nego što dopuste ovu vrstu transakcije.

Trgovanje CFD-ovima na margini obično pruža veću polugu od tradicionalnog trgovanja. Standardna poluga na tržištu CFD-ova može biti niska kao zahtijevana marža od 2 % i visoka kao marža od 20 %. Niži zahtjevi za maržom znače manje kapitalne izdatke i veće potencijalne povrate za trgovca.

Manje pravila i propisa okružuje CFD tržište u usporedbi s standardnim burzama. Kao rezultat toga, CFD-ovi mogu imati niže kapitalne zahtjeve ili potrebnu gotovinu na brokerskom računu. Često trgovci kod brokera mogu otvoriti račun za 100 ili 200 USD. Također, budući da CFD-ovi odražavaju korporativne akcije koje se odvijaju, vlasnik CFD-a može primiti novčane dividende povećavajući trgovčev povrat ulaganja. Većina CFD brokera nudi proizvode na svim većim svjetskim tržištima. Trgovci imaju jednostavan pristup svakom tržištu koje je otvoreno s platforme brokera.

CFD-ovi omogućuju investitorima da lako zauzmu dugu ili kratku poziciju ili poziciju kupnje i prodaje. CFD tržište obično nema pravila prodaje na kratko. Budući da ne postoji vlasništvo nad osnovnom imovinom, nema troškova posudbe ili kratkog troška. Također, za trgovanje CFD-om naplaćuju se male ili nikakve naknade. Brokeri zarađuju od trgovca koji plaća *spread*, što znači da trgovac plaća traženu cijenu kada

kupuje, a uzima ponuđenu cijenu kada prodaje. Brokери uzimaju dio ili raspon za svaku ponudu i traženu cijenu koju citiraju. Neke od prednosti CFD-a su:

- CFD-ovi omogućuju ulagačima trgovanje kretanjem cijena imovine uključujući ETF-ove, dioničke indekse i robne terminske ugovore.
- CFD-ovi ulagačima pružaju sve prednosti posjedovanja vrijednosnog papira, a da ga zapravo ne posjeduju.
- CFD-ovi koriste polugu koja omogućuje investitorima da stave mali postotak iznosa trgovine s brokerom.
- CFD-ovi omogućuju investitorima da lako zauzmu dugu ili kratku poziciju ili poziciju kupnje i prodaje (O'Connor, 2022).

2.1.5. Nedostaci kod trgovanja CFD-ovima

U slučaju da imovina doživi ekstremnu volatilnost ili fluktuacije cijena, razlika u ponuđenoj i traženoj cijeni može biti značajna. Plaćanje velikog raspona na ulaze i izlaze sprječava zaradu od malih pomaka u CFD-ovima smanjujući broj dobitnih trgovina, odnosno povećavajući gubitke.

Budući da CFD industrija nije strogo regulirana, kredibilitet brokera temelji se na njegovoj reputaciji i financijskoj održivosti. Kao rezultat toga, CFD-ovi nisu dostupni u Sjedinjenim Američkim Državama.

Budući da CFD-ovi trguju koristeći polugu, ulagači koji imaju gubitničku poziciju mogu dobiti poziv za marginu od svog brokera, što zahtijeva polaganje dodatnih sredstava kako bi se uravnotežila gubitnička pozicija. Iako financijska poluga može povećati dobitke s CFD-ovima, financijska poluga također može povećati gubitke i trgovci su u opasnosti od gubitka 100 % svog ulaganja. Također, ako se novac posuđuje od brokera za trgovanje, trgovcu se naplaćuje dnevni iznos kamatne stope. Najveći nedostaci CFD-a su:

- Iako poluga može povećati dobitke s CFD-ovima, poluga također može povećati gubitke.
- Ekstremna volatilnost ili fluktuacija cijena može dovesti do velikih raspona između ponuđene (kupnje) i tražene (prodajne) cijene brokera.

- CFD industrija nije strogo regulirana, nije dopuštena u SAD-u, a trgovci se oslanjaju na kredibilitet i ugled brokera.
- Ulagači koji imaju gubitničku poziciju mogu dobiti poziv za marginu od svog brokera koji zahtijeva polog dodatnih sredstava (O'Connor, 2022).

2.1.6. Primjer vršenja CFD trgovine

Kao prvi primjer u ovom radu korištene su dionice HSBC-a (britanska je multinacionalna univerzalna banka i holding tvrtka za financijske usluge), pretpostavlja se da će vrijednost navedenih dionica brzo skočiti. S obzirom na to da se želi izvršiti trgovina u kratkim rokovima, nije logično nabavljati dionice na uobičajeni način zbog velikih honorara zbog kojih bi ova kupnja potencijalno bila neodrživa. Zato se ipak odlučuje nabaviti HSBC dionice CFD vrste. Slijedi tijek kupnje:

- Kupuje se 20 puta CFD-ova u HSBC-u koje po dionici koštaju od 5 GBP,
- Kompletan iznos kupnje je 100 GBP (20 x 5 GBP),
- Vrijednost HSBC-a se malo kasnije istog dana po dionici povećava na 8 GBP.
- Zato se donosi odluka o prodaji CFD-ova.

Kako je prodajna cijena CFD-ova za 3 GBP veća od kupovne cijene, ostvaruje se cjelokupan profit od 60 GBP. Na taj način zarađeno je na cijeni HSBC-a u budućnosti, bez posjedovanja dionica. Dakle, izvršena je CFD trgovina.

U drugom primjeru odlučuje se za trgovanje odnosno prodaju CFD-a nafte. Dakle, vjeruje se da će cijena nafte pasti. Takav način trgovine naziva se još „skraćivanje“ te je on među najpopularnijim elementima CFD-ova, zbog toga što omogućuje profit čak i kada je vrijednost nekog sredstva u opadanju odnosno kada dolazi do pada tržišta. Takav proces trgovine na kratko odnosno prodaje prilično slični na prije navedeni primjer kad se vrši kupovina. Slijedi tijek trgovine:

- Prodaje se 30 CFD-a nafte po cijeni od 70 USD po svakom barelu,
- Dakle, kompletan iznos trgovine na kratko je 2100 USD,
- Vrijednost nafte se malo kasnije istog dana spušta na 60 USD po barelu, a razlog je npr. višak proizvodnje na bliskom istoku,
- Kao rezultat toga gleda se na profit od 10 USD po barelu, što za 30 CFD-ova, iznosi 300 USD profita.

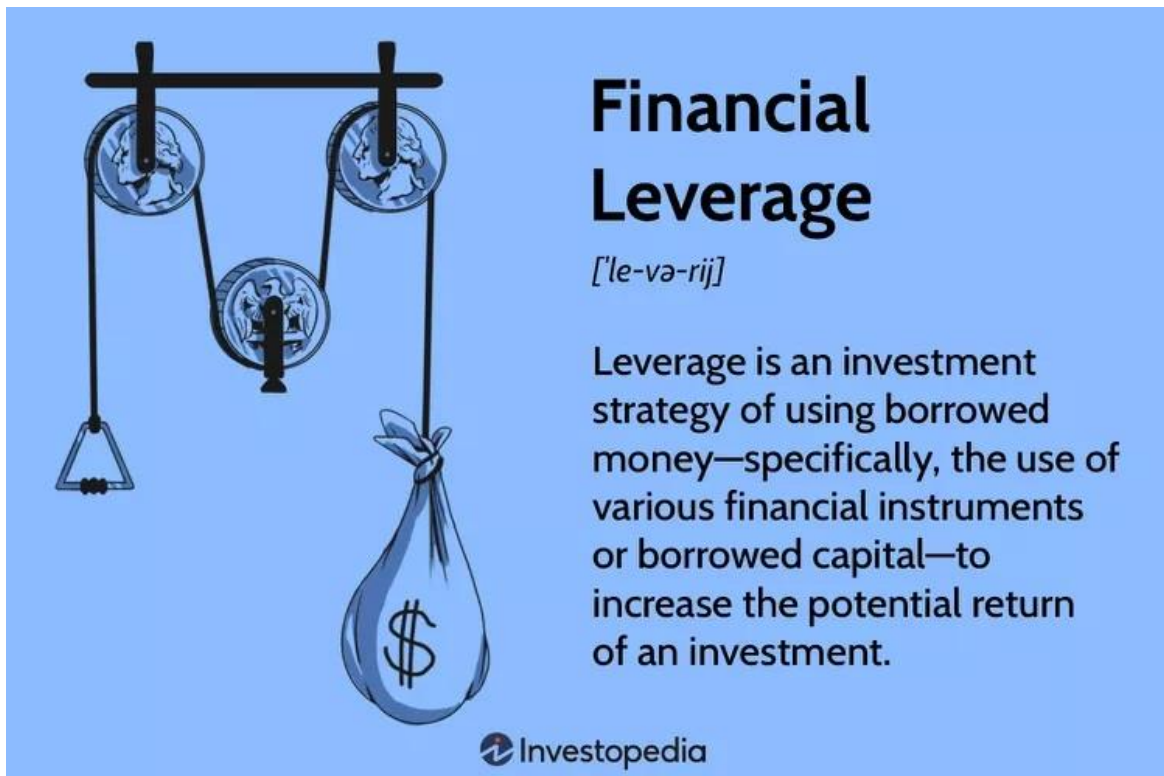
- Da bi došli do svog profita, potrebno je vratiti CFD-ove natrag, zbog toga što je u početku definirana da je to kratka narudžba.

Iz ovog prikaza vidi se da je kratka prodaja u CFD - ovima jednako izravna kao i duga.

2.2. Korištenje poluge u CFD trgovanju

Financijska poluga je investicijska strategija korištenja posuđenog novca - posebno upotrebe različitih financijskih instrumenata ili posuđenog kapitala za povećanje potencijalnog povrata ulaganja. (Sikavica & Bahtijarević-Šiber, 2001)

U ovom radu poluga omogućuje trgovanje s znatno većim sredstvima od onih što postoje na brokerskom računu. S jedne strane to omogućuje znatno povećanje profita ukoliko postoji osjećaj da je neka trgovina „sigurna“. Isto tako, smatra se da je poluga veoma nesiguran instrument za trgovinu, zato što kao što se mogu povećati dobitci u istoj mjeri mogu se povećati i gubitci. Prilikom korištenja poluge u vlastitim obrtima, vlasnik odlučuje koliku polugu želi iskoristiti. Ovo se prikazuje u obliku faktora, na primjer 2:1, 5:1 ili 20:1. Tada treba izvršiti množenje lične marže s određenim faktorom da bi se izračunalo koja je prava vrijednost izvršene trgovine (Haves, 2023).

Slika 2: Ilustrativni prikaz financijske poluge
Izvor: <https://www.investopedia.com/terms/l/leverage.asp> , 29.05.2023.

2.2.1 Primjer korištenja poluge u CFD trgovanju

Za primjer koristiti će se trgovina FTSE 100, a predstavlja 100 najboljih tvrtki koje kotiraju na Londonskoj burzi (LSE). Npr. došlo se do nekih saznanja i prilično je „sigurna“ navedena trgovina, pa se odlučuje primijeniti polugu od 10:1. Ovako bi trgovina izgledala u praksi ako je dobro pretpostavljen smjer kretanja navedenih sredstva:

- Na vlastitom CFD brokerskom računu stoji 1000 EUR,
- Postavlja se poluga na FTSE 100 u 10:1
- To znači da se trguje s 10.000 EUR na FTSE 100
- Pretpostavlja se da će cijena FTSE 100 sljedećeg dana porasti za 6 %.
- Obično bi trgovina od 1000 EUR donijela profit od 60 EUR (1000 EUR x 6 %), međutim, budući da je primijenjena poluga 10:1, zapravo ostvaruje se profit od 600 EUR (60 EUR x 10).

Kao što je prikazano u gornjem primjeru, kod trgovanja CFD-om s polugom ostvaruje se veći profit. Bez obzira na razinu iskustva trgovca, trgovine neće uvijek ići u smjeru u kojem se želi tako da će se prije ili kasnije ostvariti i gubitak.

2.3. Terminologija

Kako bi se minimizirao rizik prije samog početka trgovanja CFD-ovima potrebno je upoznati se s osnovnom terminologijom koja se koristi na platformama posrednika. Od otvaranja pojedine trgovine do zatvaranja iste nailazi se na više termina čije bi značenje trebalo dobro savladati tako da se zna što radimo na početku, tijekom i na kraju trgovine.

Popis bitnih termina u CFD trgovanju su:

Account – račun,

Ask, Offer - cijena po kojoj je prodavač spreman nešto prodati ili kupac kupiti,

Broker - osoba ili tvrtka kao posrednik između kupca i prodavatelja,

Bid - ponuđena cijena,

Lot - ulog, veličina uloga,

Pip - mjerna jedinica pomaka tržišta, najmanji pomak,

Stop Loos (SL) - definirana pozicija do koje idemo u rizik,

Take Profit (TP) - definirana točka uzimanja dobiti,

Candelstick Chart - graf na kojem se iščitavaju „*Bear*“ i „*Bull*“ svjećeice,

Bear - pad vrijednosti određenog ugovora na tržištu,

Bull - rast vrijednosti određenog ugovora na tržištu,

Chart - dijagram kretanja vrijednosti,

Closed Position - zatvorena trgovina,

Contract – ugovor,

Day Trading - dnevno trgovanje,

Margin - minimalni saldo potreban za održavanje otvorene pozicije,

Margin call - poziv za nadoplatu sredstava za održavanje otvorene pozicije,

Open order - otvorena narudžba koja će postati trgovina kad se ispuni zadani uvjet,

Open Position - otvorena pozicija na kojoj se odvija trgovanje,

Spread - razlika između kupovne i prodajne cijene. („TopBrokeri.com“, bez dat.)

2.4. CFD vs Forex

CFD trgovanje i Forex trgovanje imaju mnogo sličnosti. Prvenstveno zato što obje vrste trgovanja uključuju sličan proces izvršenja trgovine. Trgovci mogu lako ući ili izaći s tržišta i na rastućim i na padajućim tržištima. Drugi razlog je zato što se i CFD trgovine i Forex trgovine izvršavaju na istoj platformi, koristeći slične grafikone i metode određivanja cijena. U oba slučaja, trgovanje se izvršava na OTC tržištu, koje se u potpunosti vodi elektroničkim putem unutar mreže banaka, bez fizičke lokacije ili središnje mjenjačnice. Još jedna sličnost između CFD trgovanja i Forex trgovanja je da je jedini trošak trgovanja spread, za razliku od drugih vrsta instrumenata trgovanja koji naplaćuju provizije i druge financijske naknade.

Primarna sličnost između trgovanja CFD-om i trgovanja na Forex-u je u tome što niti jedno ne daje pravo trgovcu da bude pravi vlasnik određene temeljne imovine. Kada netko kupuje EUR/USD, na primjer, zapravo ne kupuje eure i ne vrši prodaju američkih dolara, nego trgovac jednostavno špekulira na tečaju. Isto tako, ukoliko trgovac nabavi CFD ugovor na FTSE 100, on uopće nije vlasnik dionica u FTSE indeksu, već špekulira o njegovoj osnovnoj cijeni. Ukratko, Forex predstavlja drugačiju verziju CFD-a.

Glavne razlike između CFD trgovanja i Forex trgovanja svode se na to da CFD trgovanje podrazumijeva razne tipove ugovora koji uzimaju u obzir raznolik tržišni skup, kao na primjer indeksi, energija i metali, dok Forex nudi čisto trgovanje valutama. Kada se trguje CFD-ovima, postoji prilika odabrati različite ugovore koji su različiti u vrijednosti povećanja i vrsti valute, ovisno o zemlji iz koje potječe temeljna imovina. Trgovanje na Forex-u odnosi se na trgovanje jednom valutom u odnosu na drugu valutu i uvijek uključuje trgovanje jednakim veličinama lota.

Konačna razlika između CFD trgovanja i Forex trgovanja odnosi se na opće čimbenike koji utječu na različita tržišta. Na trgovanje CFD-om uglavnom utječu specifični čimbenici, kao što su ponuda i potražnja određene robe ili promjene trendova povezane s poslovnim sektorima. S druge strane, trgovanje na Forex-u uglavnom je potaknuto globalnim događajima, poput velikih promjena u zapošljavanju ili međunarodnih političkih promjena („*Forex - Learn about their Differences*“, bez dat.).

2.5. Rizici prilikom CFD trgovanja

Prilikom početka trgovanja CFD-ovima treba biti jasno u što se upušta odnosno koji su glavni rizici takvog oblika trgovanja. Ti rizici nisu bili uvijek jasno navedeni na internatskim stranicama pružatelje usluge, bili su nejasno istaknuti ili jednostavno izostavljeni. U današnje vrijeme svaki ozbiljniji pružatelj usluge trgovanja CFD-ovima ima svoje upozorenje o rizicima (risk disclosure). Prema HANF – i stoji kako su CFD - ovi kompleksni proizvodi koji nisu prikladni za male ulagače te može doći do velikog gubitka novca čak i većeg od početno uloženog. Prema zadnjim podacima 74 do 89 posto malih ulagača u CFD – ove na području Europske Unije prilikom trgovanja ostvari gubitak. Zbog zaštite građana u Republici Hrvatskoj 25. srpnja 2019. godine na sjednici Upravnog vijeća HANF-e donesena je odluka o trajnom ograničenju prodavanja, distribucije i postavljanja na tržište ugovora o razlici (CFD-ova) malim ulagačima. U odluci osim upozorenja o rizicima navedeni su uvjeti pod kojima pružatelj usluga trgovanja CFD-ovima mora poslovati na području Republike Hrvatske (NN 71/2019). Neke države su išle korak dalje pa su u potpunosti zabranile trgovanje CFD-ovima (SAD, Brazil, Belgija, Indija, Hong Kong), što zbog sigurnosti građana te zbog propisa i zakonskih regulativa prema poslovanju u tim državama. U današnje vrijeme za razliku od početaka OTC tržišta poznatiji pružatelji usluga CFD trgovanja u Europi podliježu pravilima Financial Conduct Authority (FCA) i Europskog tijela za vrijednosne papire i tržište (ESMA). Na njihovim početnim stranicama istaknuto je upozorenje o riziku, navedeno je koja ulaganja nisu prikladna za svih, upozorenje da su CFD-ovi kompleksni proizvodi te postotak malih ulagača koji izgubi novac prilikom trgovanja njihovim posredovanjem.

Broker koji djeluje u najboljem interesu trgovca trebao bi na konkretan i realan način pružiti niz podataka koji su neophodni za razumijevanje situacije prije no što se osoba upusti u trgovanje CFD-ovima. Neki od tih podataka su:

- Koliko je rizično ovakvo trgovanje i koji su konkretno rizici,
- Značenje termina kao što su „CFD“, „poluga“, „temeljna imovina“, „margin“, „margin call“, „stop - loss“ i ostalih,
- Postupak definiranja cijena CFD-ova, kao i informacije o taksama i provizijama koje plaćamo brokeru,

- Mjesto za uplaćivanje novca, informacije o računima na kojim će novac biti i uvjeti i pravila za isplatu,
- Je li ta trgovinska platforma lično od brokera ili se nalozi trgovca prebacuju na trgovinsku platformu nekog drugog,
- Ukoliko dolazi do prebacivanja naloga na trgovinsku platformu nekog nepoznatog brokera, potrebna je informacija o njemu, zemlji odakle je i o ostalim ugovornim stranama,
- Informacije o tehničkoj strani ove online platforme, dakle postupak kupoprodaje instrumenata i značenje raznih brojki i oznaka koje se tamo mogu vidjeti,
- Koje su posljedice ostavljanja pozicije otvorene preko noći,
- Informacije o naložima, dakle o vrstama istih i o njihovom značenju,
- Jesu li na raspolaganju mehanizmi uz pomoć kojih bi zaštitili svoj imetak koji se nalazi kod brokera.

Osim toga, na online stranicama pružatelja usluge nalazi se informacija o licenciranju i regulatornim tijelima (FCA), (ESMA) i drugih. To ukazuje da je taj subjekt ispunio početne kriterije za poslovanje i ima odobrenje koje može biti oduzeto ako se primijeti nepridržavanje zakonodavnog okvira. Važno je reći da ovo ne označava da regulatorna tijela jamče da je na tim platformama pružatelja usluga sigurno trgovati, iako određene formulacije mogu navesti na takav dojam. Netko tko omogućuje otvaranje računa i početak trgovine ovim spekulativnim proizvodima te s trgovcem ima određeni poslovni odnos je osobni broker i treba se pridržavati konkretnih smjernica za poslovno ponašanje. Ukoliko je ta osoba predstavnik tvrtke sa sjedištem u Hrvatskoj, neophodno je da je ta tvrtka na popisu licenciranih tvrtki u RH, dok ako je riječ o tvrtki iz EU, onda je neophodno da bude na popisu licenciranih društava u EU. Ugovori o razlikama su izvedena imovina koju trgovac koristi za nagađanje o kretanju temeljne imovine, poput dionica. Ako se vjeruje da će temeljna imovina porasti, izabrali će se dugu poziciju. Suprotno tome, ako se vjeruje da će vrijednost imovine pasti odabrati će se kratka pozicija. Očekuje se da će se vrijednost temeljne imovine kretati u smjeru koji najviše odgovara trgovcu. U stvarnosti, čak i najobrazovaniji investitori mogu biti u krivu odnosno ne postoji nikakva garancija da će se dogoditi ono što ide u prilog trgovcu (Hanfa, 2023).

2.5.1. Novčani rizik

U zemljama u kojima su CFD-ovi legalni, postoje zakoni o zaštiti novca klijenata koji štite ulagače od potencijalno štetnih praksi pružatelja CFD-ova. Prema zakonu, novac prenesen pružatelju CFD-a mora biti odvojen od novca pružatelja da bi se spriječilo pružatelje da zaštite vlastita ulaganja. Međutim, zakon ne može zabraniti da se novac klijenta udruži na jedan ili više računa. Kada se sklopi ugovor, pružatelj povlači početnu maržu i ima pravo tražiti daljnje marže sa združenog računa. Ako drugi klijenti na udruženom računu ne ispune zahtjeve za marginom, pružatelj CFD-a ima se pravo povući s udruženog računa, što može utjecati na povrate (Nath, 2022).

2.5.2. Rizik likvidnosti (Gapping)

Tržišni uvjeti utječu na mnoge financijske transakcije i mogu povećati rizik od gubitaka. Kada se na tržištu ne sklapa dovoljno trgovina za temeljnu imovinu postojeći ugovor može postati nelikvidan. U ovom trenutku pružatelj CFD-a može zahtijevati dodatna plaćanja margine ili sklopiti ugovore po nižim cijenama. Zbog brze prirode financijskih tržišta, cijena CFD - a može pasti prije no što se trgovina može izvršiti po prethodno dogovorenoj cijeni, također poznatoj kao „gapping“. To znači da bi nositelj postojećeg ugovora trebao ostvariti dobit manju od optimalne ili pokriti sve gubitke koje je pretrpio pružatelj CFD-a (Nath, 2022).

2.5.3. Donja linija

Prilikom trgovanja CFD-ovima, nalozi za zaustavljanje gubitka mogu pomoći u ublažavanju prividnih rizika. Zajamčeni nalog za zaustavljanje gubitka, koji nude neki CFD pružatelji usluga, je unaprijed određena cijena koja, kada se ispuni, automatski zatvara ugovor. Unatoč tome, čak i uz malu početnu naknadu i potencijal za velike povrate, trgovanje CFD-om može rezultirati nelikvidnom imovinom i ozbiljnim gubicima. Kada se razmišlja o sudjelovanju u jednoj od ovih vrsta ulaganja, važno je procijeniti rizike povezane s proizvodima s polugom. Kao rezultat gubici često mogu biti veći od očekivanih (Nath, 2022).

2.5.4. Rizik poluge

Poluga je posebna značajka CFD-ova. Učinak poluge čini ulaganje u CFD-ove rizičnijim od izravnog ulaganja u temeljnu imovinu. To je rezultat sustava margine primjenjivog na CFD-ove, koji općenito uključuje mali depozit u odnosu na veličinu

transakcije, tako da relativno malo kretanje cijene u osnovnoj imovini može imati nerazmjern utjecaj na našu trgovinu. Mala promjena cijene u korist trgovca može osigurati visok povrat na depozit, međutim, mala promjena cijene u suprotnom smjeru može brzo rezultirati značajnim gubicima (Nath, 2022).

2.5.5. Kamatni rizik

Vrijednost ulaganja može se promijeniti zbog promjene apsolutne razine kamatnih stopa, razlike između dvije stope, oblika krivulje prinosa ili bilo kojeg drugog odnosa kamatnih stopa. Promjena zakona ili propisa koju je napravila vlada ili regulatorno tijelo može povećati troškove poslovanja, smanjiti privlačnost ulaganja ili promijeniti konkurentsko okruženje i na taj način značajno promijeniti ukupni profitni potencijal našeg ulaganja. Ovaj rizik je nepredvidiv i može varirati ovisno o tržištu za temeljnu imovinu određenog CFD-a (Nath, 2022).

2.5.6. Operativni i tehnički rizik

Operativni rizik zbog ljudske pogreške razlikuje se od industrije do industrije i to je važno uzeti u obzir pri razmatranju potencijalnih odluka o ulaganju. Industrije s nižom ljudskom interakcijom vjerojatno će imati manji operativni rizik. Tehnički rizik odnosno kvarovi na elektroničkoj opremi koja je u uporabi za obavljanje trgovanja i investicijskih operacija isto tako mogu dovesti do neočekivanih i nepredvidivih rezultata, a time i do gubitaka u poslovanju. Prilikom obavljanja transakcija putem elektroničkog sustava trgovanja, klijenti preuzimaju rizik vezan uz moguće kvarove u sustavu, uključujući kvarove opreme i softvera (Nath, 2022).

2.6. Izvan burzovna tržišta (OTC)

OTC (*engl. Over the Counter*) izvan burzovno tržište je ono u okviru kojeg se vrši trgovina vrijednosnim papirima koji nisu uvršteni na glavne odnosno regulirane tradicionalne burze. Ti vrijednosni papiri odnosno dionice i obveznice kojima se trguje na OTC tržištu u većini slučajeva potječu od manjih tvrtki koje ne ispunjavaju uvjete za uvrštavanje na reguliranu tradicionalnu burzu. Proces trgovanja vrši se preko mreže brokera za razliku od centraliziranih burzi kao što je npr. Njujorška burza (NYSE).

Postoji više od 12.000 vrijednosnih papira kojima se trguje na OTC tržištu, uključujući dionice, fondove kojima se trguje na burzi (ETF), obveznice, robu i derivate. Za razliku od tradicionalnih burzi, ne postoji fizička lokacija povezana s OTC tržištem. Umjesto toga, sve se trgovine odvijaju elektronički i izravno između dviju strana na decentraliziranom tržištu. Iako OTC vrijednosni papiri nisu "uvršteni" na glavne burze, te tvrtke još uvijek mogu prodavati svoje dionice javnosti na OTC-u. Prosječnom ulagaču kupnja dionica na OTC tržištu ne može izgledati ništa drugačije od istog postupka za vrijednosne papire uvrštene na centraliziranu burzu: Dionicama se dodjeljuje jedinstveni simbol oznake te su dostupne za trgovanje preko glavnih online brokera.

OTC tržište je zadana burza za neke vrijednosne papire, poput korporativnih obveznica. To je također održiva alternativa za tvrtke koje ne ispunjavaju ili ne održavaju zahtjeve kao što je npr. broj dioničara ili mjesečni obujam trgovanja te samim time nisu u mogućnosti uvrstiti svoje dionice na glavne burze. Isto tako neke tvrtke mogu odlučiti ostati "neuvrštene" i biti na OTC tržištu po izboru, možda zato što ne žele plaćati naknade za uvrštenje ili podlijegati zahtjevima burze (Kramer, 2022).

Slika 3: Ilustracija trgovanja na OTC tržištu

2.6.1. Razlika između OTC i formalne burze

Postoji nekoliko temeljnih razlika između navedenih tržišta, odnosno burzi. OTC tržišta su decentralizirana tržišta, ključna razlika je količina informacija koje tvrtke stavljaju na raspolaganje ulagačima. Kada su dionice uvrštene na službene burze, ulagači obično mogu pristupiti puno većoj količini informacija o njima, uključujući izvješća analitičara s Wall Streeta, vijesti o tvrtkama, raznoj dokumentaciji te podacima o trgovanju u stvarnom vremenu.

Puno je manje dostupnih informacija o dionicama kojima se trguje na OTC-u. Zbog manje transparentnosti i regulacija OTC tržište može biti puno rizičnije za ulagače, a ponekad i podložno prijevarama. Kotirane cijene možda neće biti tako lako dostupne s manjom likvidnošću, te su dionice sklone velikim promjenama cijena.

Na primjer, na OTC tržištu se trguje „*penny*“ dionicama, a te dionice su poznate po tome što su vrlo rizične te podložne prijevarama i velikim gubicima.

OTC tržište također je mjesto mnogim američkim depozitnim potvrđama (ADR), koje ulagačima omogućuju kupnju dionica stranih kompanija. Činjenica da se ADR-ovima trguje na OTC tržištu to ne čini tvrtke rizičnijim za investicijske svrhe (Jackson, 2023).

2.6.2. OTC tržišta

Činjenica je da općenito postoji manje pravila vezanih uz neuvrštenost, te samim time tvrtke nisu dužne pružiti istu vrstu informacija kao što bi morale pružiti da su uvrštene na reguliranu tradicionalnu burzu, ne smatraju se sve vrijednosnice kojima se trguje na OTC tržištu iste.

OTC Markets Group je najveće elektroničko tržište za OTC vrijednosne papire, grupira vrijednosne papire po slojevima na temelju kvalitete i količine informacija koje tvrtke dostavljaju. Iako ove oznake ne govore o investicijskim zaslugama određene tvrtke, one pokazuju koliko je informacija dostupno. Postoje tri OTC tržišta, a to su:

- OTCQX koje slovi za najbolje OTC tržište zbog toga što uključuje dobro etablirane, renomirane tvrtke koje ispunjavaju visoke financijske standarde i druge stroge zahtjeve za izvješćivanje.

- OTCQB odnosno tržište poduzetničkog kapitala još se naziva „Rizičnim tržištem“ zbog toga što na to tržište dolaze nove tvrtke koje se još uvijek razvijaju i rastu te svoje financijske podatke tek moraju prijaviti SEC-u i podvrgnuti se određenom nadzoru. Uvjeti podobnosti za ovo tržište su blaži nego za najbolje tržište, iako tvrtke možda nisu u stečaju.
- OTC „Pink Sheets“ odnosno ružičasta tržnica. Obično se nazivaju ružičastim listovima, ovo je daleko najrizičnije OTC tržište. Tvrtke koje su predmet trgovine na ružičastom tržištu pružaju najmanje informacija i ne ispunjavaju zahtjeve za izvješćivanje koje je postavila komisija za vrijednosne papire i burzu (SEC). Također poznato kao otvoreno tržište, ova kategorija je mjesto većine penny dionica, lažnih tvrtki i tvrtki koje su u financijskim problemima. Kao rezultat manje strogih kriterija koje treba uključiti i nedostatka kontrole kvalitete, ti vrijednosni papiri jesu podložni prijevarama i predstavljaju veliki rizik za ulagače.

Postoji još jedno tržište kojem je još teže pristupiti većini investitora, naziva se „Sivo tržište“, odnosno neslužbeno tržište vrijednosnih papira. Vrijednosni papiri na tom tržištu nisu kotirani od strane brokera zbog nedostatka dostupnih financijskih informacija i usklađenosti s propisima. Na „Sivom tržištu“ trguje se sa vrijednosnim papirima koji su povučeni iz prodaje i sa vrijednosnim papirima koji nisu još u službenoj prodaji (Jackson, 2023).

2.6.3. Prednosti i nedostaci OTC tržišta

Na OTC tržištu može se trgovati obveznicama, ADR-ovima i izvedenicama, međutim ako se ipak odluči na špekulativnije OTC vrijednosne papire suočava se s većim rizikom. Zahtjevi za podnošenje prijave između platformi za uvrštavanje razlikuju se i poslovne financijske podatke može biti vrlo teško pronaći. Većina financijskih savjetnika smatra trgovanje OTC dionicama špekulativnim pothvatom.

Dionice kojima se trguje na OTC tržištima u većini slučajeva nisu poznate po velikoj količini trgovanja. Niži volumen dionica znači da možda neće biti spremnog kupca kada dođe vrijeme za trgovanje dionicama. Također, raspon između ponuđene cijene i tražene cijene obično je veći budući da te dionice mogu biti ne mjerljive na bilo kojem tržišnom ili ekonomskom podatku (Jackson, 2023).

2.6.4. Brokeri na OTC tržištima

Posebnu pažnju treba posvetiti prilikom odabira brokera. S obzirom da je online tržište između ostalog preplavljeno svakakvim dezinformacijama i prijevarama, treba biti iznimno oprezan. Kao prvo treba uzeti u obzir sigurnost i reputaciju brokera. Broker s dobrom reputacijom podliježe redovitim revizijama i provjerama poslovanja te treba biti reguliran od strane Europskog tijela za vrijednosne papire i tržišta (*ESMA*) i drugih regulatora kao što su *FCA (Finacial Conduct Authority)*, *CySEC (Cyprus Securities and Exchange Commission)* te u skladu s europskim zakonom o financijskom usklađivanju (*MiFID*). Isto tako treba uzeti u obzir koliku polugu daje pojedini broker, količina dostupnih proizvoda, načine plaćanja, koje platforme koristi i kakva je podrška prema korisnicima (TopBrokeri.com, bez dat.).

2.7. SWOT analiza digitalizacije ulaganja na primjeru trgovanja CFD-ovima

Ova SWOT analiza izrađena je kako bi se prikazale snaga, slabosti, prilike i prijetnje trgovanja CFD-ovima na OTC tržištima. Kada se uzmu u obzir svi čimbenici ove analize koji su korisni i ključni, olakšava se proces samog donošenja odluke o ulasku u CFD trgovinu na OTC tržištima. U tablici 1 prikazana je SWOT analiza trgovanja CFD-ovima na način da su navedene snage, slabosti, prilike i prijetnje.

Tablica 1: SWOT analiza trgovanja CFD-ovima

SWOT ANALIZA trgovanja CFD-ovima	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">- „kratka“ i „duga“ trgovina- poluga- instrumenti trgovanja- datum isteka, vrijeme isteka nije definirano- dostupnost 24 sata dnevno 5 dana u tjednu- alati za analizu sredstava, tržišta- fleksibilnost	<ul style="list-style-type: none">- trgovanje preko mreže brokera- na temelju pretpostavki vršimo trgovanje- nema fizičkog posjeda sredstva- kompleksnost
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none">- trgovanje kretanjem cijena imovine- velika zarada u kratkom vremenu	<ul style="list-style-type: none">- složenost proizvoda- poluga- veliki rizik- veliki gubici

U tablici 2 prikazana je SWOT analiza OTC tržišta na način da su navedene snage, slabosti, prilike i prijetnje.

Tablica 2: SWOT analiza OTC tržišta

SWOT ANALIZA OTC tržišta	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - mogućnost trgovanja dionicama, obveznicama, ARD-ovima, CFD-ovima, derivatima, valutama, kripto valutama - manji troškovi trgovanja - manje pravila - alternativa za male tvrtke - veličina tržišta 	<ul style="list-style-type: none"> - volumen dionica - raspon između ponuđene i tražene cijene - mjerljivost vrijednosti dionica - dostupnost informacija - tržište nije strogo regulirano
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - zarade bez posjedovanja sredstva - niža cijena dionica - trgovanje jeftinim „penny“ dionicama - špekulacija 	<ul style="list-style-type: none"> - likvidnost tržišta - velika volatilnost - mogući veliki raspon cijena - mogućnost prevare - novčani rizik

3. STRATEGIJE I ANALIZE TRGOVANJA NA CFD TRŽIŠTIMA

Jedna od temeljnih razlika trgovanja na centraliziranoj burzi i trgovanja na OTC tržištu je u tome da imamo mogućnost ostvarivanja profita ne samo kada vrijednost nekog sredstva raste nego i onda kada je ta vrijednost u padu. Prema navedenim saznanjima imamo dvije osnovne strategije, a to su „duga“ trgovina i „kratka“ trgovina. Za dugu trgovinu odnosno za „Buy“ poziciju trgovanja CFD-om odlučuje se onda kada se pretpostavlja da će se vrijednost nekog sredstva uvećavati odnosno da će cijena rasti, a suprotno tome „kratku“ trgovinu odnosno „Sell“ poziciju otvaramo onda kada se pretpostavlja da će se vrijednost nekog sredstva umanjivati, odnosno cijena će padati. Zbog većih izgleda ostvarivanja profita pretpostavke trgovaca bi trebale biti temeljene na analizama financijskih tržišta i ekonomskim pokazateljima te na osnovu toga stvoriti vlastitu strategiju trgovanja ili se odlučiti na već neku od postojećih strategija za takav oblik trgovanja („Što je analiza financijskih tržišta?“, 2023).

3.1. Fundamentalna analiza tržišta u CFD trgovanju

Glavna odrednica fundamentalne analize na svim financijskim tržištima je ta da cijena određene imovine može biti drugačija od njezine realne vrijednosti te da će s vremenom biti bliža takvoj vrijednosti. Fundamentalna analiza usredotočuje se na generalno stanje ekonomije i analizira razne makroekonomske faktore kao što su kamatne stope, inflacije, informacije vezane za zaposlenje, BDP i geopolitičke odnose te relativno utjecanje na povezanu financijsku imovinu. Fundamentalna analiza u ovom slučaju izučava utjecaj određenih događanja ili objava na promjenu cijena valuta s ciljem bolje pripreme i spremnosti za korištenje trgovačke mogućnosti. Glavni cilj fundamentalne analize sastoji se u pronalasku realne vrijednosti imovine, njezinom usporedbom s cijenom u konkretnom trenutku i korištenju trgovačke mogućnosti (Graham & Dodd, 2013).

3.1.1. Pokazatelji fundamentalne analize u CFD trgovanju

Kao prvi indikator u ovom slučaju uzeti će se kamatna stopa i to nominalna odnosno osnovna kamatna stopa koju postavlja središnja banka. Središnje banke su odgovorne za kreiranje novca i posuđivanje istog privatnim bankama. Osnovna ili nominalna kamatna stopa je postotak koji je neophodan da privatna banka plati središnjoj zbog posuđenih valuta. Postoji mogućnost da ovakve kamatne stope utječu

na investicije, inflaciju, nezaposlenost, kupoprodaju i proizvodnju. Središnje banke ih prilagođavaju prema potrebama gospodarstva, povećavajući ih ili smanjujući. U ovom slučaju, kamatne stope, BDP i inflacija predstavljaju tri ključna pokazatelja ekonomije koji su u uporabi u sklopu fundamentalne analize.

Pored ključnih pokazatelja postoje još neki relevantni pokazatelji od kojih su najbitniji sljedeći:

- Rast kamatnih stopa često dovodi do jačanja valute zbog smanjene dostupnosti novca, što čini kamatne stope najefektivnijim fundamentalnim pokazateljem.
- IPC predstavlja bitan fundamentalni pokazatelj zato što pruža informacije o promjenama u kupovnoj moći potrošača prouzrokovanim inflacijom. Nagli porasti IPC-a za kratko vrijeme aludiraju na potencijalno povišenu inflaciju, a pad IPC-a je znak deflacije.
- BDP predstavlja pokazatelj za mjerenje ukupne proizvodnje bogatstva određene države tijekom jedne godine. BDP se karakterizira kao najoptimalniji sveobuhvatni ekonomski pokazatelj koji oslikava ekonomsko zdravlje.
- Izvještaji o zapošljavanju odnosno postotak ljudi koji su nezaposleni direktno utječe na obrasce potrošnje i kompletno na gospodarstvo. Veća stopa nezaposlenosti ima loše posljedice zato što se smanjuje broj stanovništva koji stabilno dobiva plaću. Postoji određeni prag nezaposlenosti pod nazivom dobrovoljna nezaposlenost, koji se razlikuje u raznim zemljama i može biti između 2 % i 6 %, i ispod kojeg nezaposlenost ne može padati.
- ISM, obuhvaća obavijesti o mjerenju protoka najnovijih narudžbi, i na taj način se proračunava razina produktivne aktivnosti u ekonomiji. Ovaj izvještaj se obilježava indeksom 50. Ukoliko su pokazatelji ispod 50, to ukazuje na pad proizvodnih narudžbi u usporedbi s razdobljem koje je prethodilo. Zbog direktne ovisnosti ponude o potražnji, poboljšanje ISM-a sugerira veću potražnju za uslugama i robom, a to je pozitivan pokazatelj za ekonomiju.
- Obavijest o prodaji analizira obrasce trošenja potrošača, ne uzimajući u obzir aspekte kao što su zdravlje i edukacija. Povjerenje stanovništva u ekonomiju direktno se reflektira na obrasce trošenja.

- Indeks za cijene proizvoda analizira prosječne oscilacije cijena u različitim proizvodima kao što su nafta, metali i minerali. To je veoma značajno za „robni dolar“ (ovo je valuta onih koji izvoze robu, kao što su Kanada i Australija). Porast ovakvog indeksa signalizira rast cijena i, kao posljedicu, bolji profit od izvoza.
- Tijek trgovine i ravnoteža odražavaju različitost među kompletnim uvozom i izvozom. U slučaju kada je izvoz povećan, bilanca trgovine ima pozitivne pokazatelje. Kada je trgovinski saldo pozitivan, to rezultira aprecijacijom valute zato što trošak inostranih kompanija mora biti više vezan za njihovu lokalnu valutu za poslovne transakcije. Trgovinski tok ima sličnu ulogu kao i trgovinski saldo, ali uključuje kompletne prilive inostranih investicija u odnosu na odljev resursa ulaganja. U osnovi, ovo predstavlja novac koji dolazi iz uvoza u odnosu na novac koji je vezan za izvoz. Kada veći broj investitora ima želju poslovati u određenoj državi, dolazi do porasta internacionalnih transakcija što rezultira pozitivnim trgovinskim saldom i tokom. Trgovinski tok koji je pozitivan označava da više novca pristiže nego što se troši, a to ukazuje na zdravo gospodarstvo i porast potražnje za valutom.
- Prinosi obveznica, odnosno cijena njihovih prinosa i sami prinosi, mogu se smatrati ključnim elementima u CFD trgovanju valutama. Obveznica predstavlja oblik dugovanja, dok je državna obveznica dug države. Onda kada pojedinci, kompanije ili banke nabavljaju državne obveznice, zapravo ne dolazi do kupnje. Oni zapravo pružaju zajam državi i kao povrat im se daje vrijednosni papir s vodenim žigovima koji potvrđuje da država ima dug prema njima. Intenzitet trgovine državnim obveznicama ima utjecaj na njihovu cijenu, pa kako se povećava trgovina, rastu i izdaci i zbog toga prinosi će biti manji. Drugi oblik dugovanja koji se nudi od strane vlade, a koji ulagači mogu iskoristiti kako bi zaštitili svoj kapital, jeste valuta. Primjerice, ukoliko se gleda desetogodišnja aukcija blagajne države, poboljšanje cijena ima mogućnost da označi pojačanje valute.

U osnovi, ključno je za BDP, stope inflacije i ostale fundamentalne pokazatelje pratiti mijenjanje prave vrijednosti u odnosu na očekivanu, umjesto običnog praćenja neskladnosti s prethodnim brojkama („Forex fundamentalna analiza tržišta - primjer i definicija“, 2022).

3.2. Tehnička analiza

Tehnička analiza tržišta financija postoji koliko i tržište koje se zasniva na ponudi i potražnji. Prvi zapisi o takvoj analizi datiraju iz 17. stoljeća kod trgovaca iz Nizozemske te iz 18. stoljeća kod trgovaca rižom iz Japana. U kasnom 19. stoljeću, tehnička analiza stekla je popularnost među masama trgovaca zahvaljujući osnivaču i uredniku The Wall Street Journal-a, Charlesu Dowu. Među njegovim suvremenicima nalazili su se i ostali pioniri ove djelatnosti kao što su Ralph Nelson Elliott, poznat po svojoj teoriji valova, William Delbert Gann, tvorac Gannove teorije kuta, te Richard Demille Wyckoff, najvjerojatnije prvi psiholog tržišta čije je mišljenje bilo da se tržište, s obzirom na sve dostupne zapise, treba analizirati kao jedina cjelina. Teorije Richarda Demillea Wyckoffa su i na današnji dan u nastavi na najistaknutijim sveučilištima u Sjedinjenim Američkim Državama. Tijekom povijesti i većim dijelom 20. stoljeća, tehnička analiza svodila se na grafikone, zato što izračunavanje beskonačnog broja podataka bazirano na statistici nije bilo moguće. Dakle, pokazatelji tehničke analize nisu bili raspoloživi. Međutim današnje vrijeme, odnosno digitalno doba može se okarakterizirati kao zlatno doba ove vrste analize, zbog čega je sad odlično vrijeme za prikupljanje informacija o njoj.

Temeljna načela tehničke analize nalažu sljedeće:

- akcija cijene (Price Action) isključuje sve,
- cijena se kreće u trendovima,
- povijest se ponavlja Akcija cijene (Price Action) (Murphy & Fruk, 2007), („Što je analiza financijskih tržišta?“, 2023).

3.2.1. Akcija cijene (Price Action) isključuje sve

Akcija cijene je kretanje cijene nekog sredstva prikazano kroz vrijeme. Ona čini osnovu za sve tehničke analize grafikona dionica, robe ili druge imovine. Temeljni principi tehničke analize potječu iz Dowove teorije koja glasi da cijena sveobuhvatno odražava bitne informacije. Zato, bez obzira na čimbenike koji imaju utjecaj na ponudu i potražnju, sve će na kraju biti vidljivo na grafikonu. Istraživanja ili znanje o vanjskim događajima izvan Price Action-a skoro nikad nisu korisni zato što ih je teško provjeriti i mogu biti izvor nesigurnih informacija („Što je analiza financijskih tržišta?“, 2023).

3.2.2. Cijena se kreće u trendovima

„Tehničari“ često daju prednost trendovskoj prirodi tržišta, što je još jedan aspekt Dowove teorije. Tržišta mogu pokazivati uzlazne trendove (bull market), koje karakteriziraju stalno rastući vrhovi i opadajuća dna, dok sve u svemu cijene unutar tog uzlaznog koridora djeluju kao da skakuću gore i dolje. S druge strane, silazni trend (bear market) obuhvaća ponašanje tržišta s nižim vrhovima i nižim dnom. Horizontalni trend, poznat i kao „ranging market“, nije dobar za trgovca koji se oslanja na trendove, jer tijekom tog razdoblja nije lako predvidjeti dalji tijek događanja. Kada je tržište u pokretu, to sugerira da „bikovi“ i „medvjedi“ imaju sličnu moć i ni jedni ni drugi nisu dovoljno snažni da dominiraju duže vrijeme i naprave trend. Budući da tržišta u prosjeku provode oko 60 % vremena u kretnji, uočavanje trendova ima iznimnu važnost. Važno je napomenuti da se primjerice statistička analiza Forex rijetko okrene pitanjima „zašto se nešto događa“ i „zašto dolazi do stvaranja trendova?“. To su razumna pitanja, ali trgovcu koji koristi tehničku analizu to je nebitno a isto tako nemoguće je doći do tih zaključaka. Za trgovca koji koristi tehničku analizu postojanje trendova je samo praktično dokazana činjenica („Što je analiza financijskih tržišta?“, 2023).

3.2.3. Povijest se ponavlja

„Tehničari“ su suglasni da ulagači općenito slijede obrasce u svom poslovanju. Na temelju toga, „tehničari“ misle da mogu točno prepoznati obrasce i povećati vjerojatnost uspješne trgovine. Za to im je potrebna samo nevelika statistička prednost, koja se množi uz ponavljanje i poluge. Bez obzira na to što tehničke analize tržišta, poput Forex, i same imaju određenu popularnost, razni trgovci kombiniraju tehničku analizu s analizom sentimenta ili fundamentalnom analizom. „Tehničari“ će se fokusirati na identificiranje i potvrdu trendova, ali fundamentalni pomaci jesu ti koji postavljaju uvjete za razvitak raznih trendova. Nalik svim statističkim otkrićima ljudi, prošle informacije ne jamče trajanje obrasca ili vjerojatnosti. Ovo predstavlja isključivo alat („Što je analiza financijskih tržišta?“, 2023).

3.3. Strategije trgovanja s CFD-ovima

Postoji veliki broj postojećih strategija i tehnika koje se mogu izabrati prilikom trgovanja CFD-ovima. Nisu sve varijante za svaku osobu. Strategija odražava način trgovanja, a ovisi i o tome koliko je dostupno sredstava za tu trgovinu, kao i o ostalim konkretnim rješenjima pojedinaca. Bilo da je određeno trgovanje na kraće ili duže staze, veći broj tehnika svrstava se u šest strategija koje su objašnjene u nastavku.

3.3.1. Dnevna strategija

Dnevno trgovanje predstavlja način trgovine u okviru kojeg trgovci vrše kupoprodaju vrijednosnih papira tijekom određenog trgovinskog dana, obično čineći to pred kraj dana. Svakodnevni trgovci su vrlo aktivni i skoro nikad ne održavaju pozicije otvorenim preko noći ili duže. Uobičajeni vremenski okviri koji se povezuju s dnevnom trgovinom jesu 4 sata, 1 sat, 30 minuta i 15 minuta. Početnici često gravitiraju prema ovakvim strategijama za trgovinu, jer vide mogućnost ostvarivanja unosnih trgovina nekoliko puta tijekom dana. Važno je napomenuti da dnevno trgovanje može biti veoma izazovno i može dovesti do velikih gubitaka za neiskusne trgovce. Zapravo, većinom se dnevno trgovanje ne preporučuje, jer veća frekvencija trgovine nosi povećane rizike, što može biti veoma opasno s obzirom na potencijalne utjecaje („Strategija trgovanja“, 2023).

3.3.2. Strategija zamah (Swing)

Swing trgovina je pristup u okviru kojeg trgovci vrše kupoprodaju određenog sredstva s ciljem zadržavanja pozicija otvorenim par dana ili tjedana. Trgovci koji se bave Swing trgovanjem također se nazivaju trendovskim trgovcima, budući da prilično koriste dnevne grafikone kako bi ulazili u pozicije koje se slažu s potpunim tržišnim trendom. Neki Swing trgovci se oslanjaju isključivo na tehničku analizu grafikona kako bi donosili odluke o ulasku u pozicije. Ipak, često je uobičajeno da Swing strategije koriste temeljne i tehničke analize da bi dobile sveobuhvatniju sliku pojedinačnih kretanja („Strategija trgovanja“, 2023).

3.3.3. Strategija trgovanja pozicijama

Pozicijsko trgovanje je metoda koja podrazumijeva kupoprodaju sredstava s namjerom zadržavanja financijskog instrumenta određeno vrijeme, npr. tjednima ili čak mjesecima. Trgovci koji se bave ovom vrstom trgovanja često koriste spoj dnevnih, tjednih i mjesečnih grafikona, s temeljnom analizom. Glavni plus pozicijskog trgovanja je smanjena neizvjesnost u vezi s trenutačnim fluktuacijama, jer se pozicije otvaraju na duže staze. Glavni cilj ovakvog trgovanja je profit. Važno je odmah pri ulasku na tržište razumjeti da će pozicija biti otvorena nekoliko tjedana ili mjeseci. Priroda poslovanja sastoji se u tome da će većina transakcija biti pozitivna, a ne negativna. Ova vrsta trgovine je veoma cijenjena jer traži manje ulaganje u odnosu na ulog koji se stavlja u pojedinačne poslove, što omogućuje diversifikaciju portfelja („Strategija trgovanja“, 2023).

3.3.4. Algoritamska strategija

Algoritamsko trgovanje je pristup koji uključuje uporabu računalnih programa za ulaz i izlaz iz trgovine. Trgovac će programirati red smjernica i uvjeta koje će računalni program slijediti. Algoritamska trgovina se također naziva automatizirana trgovina ili trgovina robotima. Mnoštvo algoritamskih strategija nastoji iskoristiti manje promjene u cijenama u visokofrekventnom načinu trgovanja. Veliki broj novijih trgovaca je zainteresiran za algoritamsko trgovanje jer omogućuje automatski ulaz i izlaz iz trgovanja. Međutim, važno je shvatiti da automatsko trgovanje često nije uspješno. Tržišna situacija je veoma promjenljiva, stoga je važno da trgovci mogu prilagoditi svoje strategije u realnom vremenu. Algoritamska trgovina može biti korisna alatka za pretragu trgovačkih prilika jer može brzo analizirati razna tržišta. Ipak, preporuka je da sami trgujemo zato što je važno provesti dodatne analize prije početka trgovanja („Strategija trgovanja“, 2023).

3.3.5. Strategija sezonskog trgovanja

Sezonsko trgovanje je praksa koja obuhvaća iskorištavanje ponavljajućeg trenda u trgovini iz godine u godinu. Veliki broj tržišta ima sezonski karakter zbog ponovljivosti vremenskih ciklusa, ekonomskog prognoziranja vlade ili objave profita kompanija.

Sezonski trgovci iskorištavaju ove vrste obrazaca kao statističku prednost u svojim trgovačkim odlukama. Sezonsko trgovanje nije samo po sebi vremenski kupoprodajni mehanizam, ali ono može pružiti trgovcu širi uvid u strategije trgovanja i strateške pristupe. Jedan primjer poznate sezone strategije je trgovanje dionicama. Postoji poznati izraz u trgovanju koji kaže: „Prodaj u svibnju i odlazi.“ To se odnosi na sezonski obrazac slabosti koji se ponavlja svake godine tijekom ljetnih mjeseci, obično između svibnja i listopada. Kao što je navedeno u časopisu *Financial Analyst Journal* 2013. godine, postoji studija koja je potvrdila ovaj obrazac i pokazala da je povratak dionica rezultirao značajnijim prinosom od studenog do travnja nego od svibnja do listopada u razdoblju od 1998. do 2012. godine. Ipak, važno je napomenuti da to ne označava da su ljetni mjeseci uvijek negativni za trgovanje. Sezonsko promatranje pojavljuje se i u poznatoj sezonskoj metodi pod nazivom „Rally Santa Claus“. Ovo se odnosi na tendenciju porasta dionica na tržištu u konačnih 5 dana u godini za trgovinu i prva 2 dana u novoj. Neophodno je shvatiti da sezonsko trgovanje predstavlja samo jedan dodatni pozitivan aspekt trgovačke strategije. Ako se odlučimo na sezonsko trgovanje također bismo morali ispitati i ostale indikatore i alatke za dobivanje jasnije slike tržišta i ne oslanjati se samo na jedan oblik analize („Strategija trgovanja“, 2023).

3.3.6. Strategija investiranja

Strategije investiranja i trgovine prilično su slične, ali postoji i određena ključna razlika među njima. Strategije investiranja ili ulaganja su namijenjene investitorima koji imaju svoje pozicije na duže staze, dok su strategije trgovine usmjerene na ostvarivanje kratkoročnih pozicija. Veliki broj strategija ulaganja fokusira se na investiranje u vlasničke udjele, jer dobivanje unosnog poduzeća pruža teoretski beskonačan potencijal porasta ako poduzeće ostvari uspjeh. Međutim, u slučaju da poduzeće propadne, ulagač će izgubiti sve što je investirao. A kada se radi o vlastitom poslovanju, gubitak koji slijedi može biti i neograničen.

Kada ulagači samostalno razvijaju smjernice i uvjete za svoje investicijske strategije, često se usredotočuju na investiranje u već poznata poduzeća ili dionice bluechipsa poput Amazona ili Facebooka. Poznati su i drugačiji faktori za investicijska ulaganja, a to su ulaganje u rast i ulaganje u vrijednost.

Ulaganje u rast je strateški pristup koji se fokusira na investicije radi rasta uglavnom se usredotočuju na procjenu potencijala svake pojedinačne dionice. Sve u svemu, to podrazumijeva pronalazak poduzeća koja su u odmakloj fazi ciklusa svog poslovanja. Na primjer, tehnološke dionice su magnet za veliki broj ulagača koji traže rast, jer takva poduzeća često pristupaju IPO-u kako bi poduzeća dobila dodatni kapital za svoj daljnji porast.

Ulaganje u vrijednost je strateški pristup koji se fokusira na vrijednosnim investicijama, a imaju za cilj pronaći dionice koje pružaju najbolji omjer vrijednosti i cijene. Dionice ovakvih poduzeća su cijenjene zbog svojih pozitivnih izgleda za budućnost, i u okviru povrata i u okviru same vrijednosti. Dionice vrednovanja predstavljaju poduzeća koja su često povezana s popustom zbog skorašnjih loših vijesti ili problema u upravljanju. Vrijednost ulagača će zahtijevati izmjene u okolnostima poduzeća i investirati u njegovu priču („Strategija trgovanja“, 2023).

4. CASE STUDY – DIGITALIZACIJA ULAGANJA KORIŠTENJEM MT5 (META TRADER 5) MOBILNE APLIKACIJE

U ovoj studiji slučaja biti će prikazan i objašnjen tijek jedne CFD trgovine na primjeru valutnih parova od njenog otvaranja do zatvaranja. Za prikaz navedenog korištena je platforma Meta Trader 5 (MT5) android verziju čija ikona je prikazana na slici 4.

*Slika 4: Uvećani prikaz ikone MT5 mobilne aplikacije
Izvor: autor, 29.05.2023.*

4.1. Otvaranje trgovine

Prije početka trgovine treba razumjeti nalog kojeg postavljamo na tržište, odnosno njegovu ulogu u ostvarenju profita. U ovom slučaju otvorena je trgovina valutnih parova USD/JPY i korišten tržišni nalog po trenutnoj tržišnoj cijeni. Zadana veličina narudžbe bila je 1 standardni Lot odnosno 100 000 jedinica izabrane valute. U ovoj trgovini omogućena je poluga od 1:100 što znači da nije kupljeno 100 000 jedinica

navedene valute nego je otvorena margina od 1000 jedinica navedene valute („polog u dobroj vjeri“) s kojom se ušlo u navedenu trgovinu od 100 000 jedinica. Sljedeće što je potrebno znati je kolika je najmanja promjena vrijednosti između izabranih valuta odnosno koliko iznosi jedan Pip.

Kako se radi o valutnom paru USD/JPY koristi se sljedeća formula za izračun: $(0,01/\text{tečaj valute}) \times \text{veličina Lota}$.

$$(0,01/139,81) \times 100\,000 = 7,15$$

Iz navedenog izračuna zaključuje se da jedan pomak odnosno Pip u definiranoj trgovini iznosi 7,15 jedinica navedene valute.

Prije početka trgovine korisno je znati rizik koji se preuzima tom trgovinom i naravno potencijalnu dobit koja se može ostvariti. Kada se definira ulazna i izlazna pozicija zna se i rizik koji se preuzima i izračunava ga se na način da se vrijednost izlazne pozicije oduzme od vrijednosti ulazne pozicije. Moguću dobit izračunava se na način da se vrijednost definirane pozicije dobiti oduzme od vrijednosti ulazne pozicije.

Rizik = ulazna pozicija - izlazna pozicije

Dobit = ulazna pozicija - pozicija ostvarivanja dobiti

4.2. Trgovanje putem MT5 mobilne aplikacije

Trgovanje putem MT5 mobilne aplikacije vrši se u nekoliko koraka koji su u nastavku detaljnije objašnjeni.

4.2.1. Odabir financijskog instrumenta za trgovanje

Prilikom pokretanja aplikacije odabirom ikone na slici 4 za prijavu u sustav koriste se podaci koji su dobiveni prilikom otvaranja računa. Nakon provjere sredstava na kreiranom računu kreće se s odabirom financijskog instrumenta s kojim se želi trgovati. Financijski instrumenti mogu biti: valutni parovi, indeksi, dionice, sirovine i kripto CFD-ovi. U ovom slučaju prikazati će se i objasniti trgovinu s valutnim parovima na slici 5.

Slika 5: Pregled valutnih parova u MT5 mobilnoj aplikaciji
Izvor: autor, 30.05.2023.

4.2.2. Pregled pada i rasta cijene kroz određeni vremenski period

Nakon odabira parova koji su zanimljivi za trgovanje fokusira se na prvi par s kojim se želi započeti trgovina u ovom slučaju gleda se graf Američki Dolar u odnosu na Japanski Yen (*USD vs Yen*). Odabirom navedenog para odabire se opciju „*Chart*“, koja prikazuje dijagram za željeni vremenski period, rast i pad cijena koje su prikazane na slici 6. Navedeni dijagram uz dodavanje željenih parametara omogućava napraviti tehničku analizu ciljanog tržišta. Iz prvog pogleda na dijagram vidljivo je da cijena ima uzlazni trend, te sama ta informacija može doprinijeti u procesu donošenja odluke o vrsti buduće trgovine, odnosno hoćemo li biti kupac ili prodavatelj. Tehnička analiza nije obavezan korak prije početka trgovine ali svakako je preporučljiva zato jer daje uvid u prošlo kretanje cijena na tržištu. Iz ovog grafa mogu se iščitati korisne informacija za odabranu trgovinu. Ukratko, na slici 7 prikazan je detaljniji prikaza grafa odnosno prikaza trgovine za kraći vremenski period na kojemu se jasno vide crvene (*Bearish*) i zelene (*Bullish*) svjećice koje pokazuju potencijalne znakove rasta ili pada navedenog tržišta. Mogućnost iščitavanja tih svjećica odnosno njihovih repova uvećava šanse za potencijalnu dobit navedene trgovine.

Slika 6: Prikaz kretanja vrijednosti (Candlestick chart) za određeni vremenski period
Izvor: autor, 30.05.2023.

Slika 7: Uvećani prikaz (Candlestick chart) za određeni vremenski period
Izvor: autor, 30.05.2023.

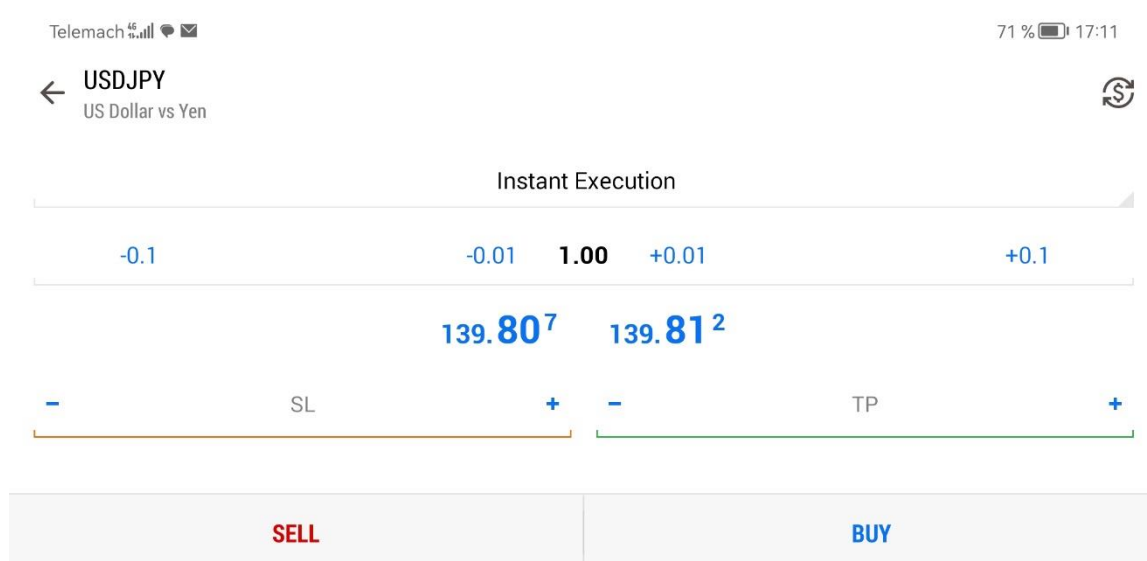
4.2.3. Početak i podešavanje odabrane trgovine

Odabran je valutni par za trgovinu, napravljena je nova narudžba odabirom opcije „New Order“ na slici 8. Nakon odabrane opcije otvara se izbornik za podešavanje parametara na slici 9. Na navedenom izborniku brojke u samoj sredini (-0.1, 0.10, +0.1) označavaju veličinu Lota s kojim se ulazi u trgovinu, dok će se za ovaj primjer koristiti 1 Lot kao što je prije navedeno. Brojke ispod Lota prikazuju trenutno kretanje trgovine odnosno kupovnu i prodajnu cijenu odabrane valute. Ispod brojki kretanja tržišta stoje

opcije „SL“ i „TP“ koje služe za definiranje granica trgovine, pomoću kojih se mogu unaprijed definirati izlazak iz trgovine u slučaju dobitka i u slučaju gubitka. U ovom slučaju opcije „SL“ i „TP“ se neće koristiti. U odabranom slučaju otvara se „Buy“ pozicija, jer prema provedenoj tehničkoj analizi odnosno pregledavanja „Candel stick“ dijagrama na slikama 6 i 7 pretpostavlja se da će trgovina rasti (vrijednost Američkog dolara u odnosu na Japanski Yen) te da će na taj način biti ostvarena dobit. Cilj je u planiranom vremenskom razdoblju od nekoliko minuta do sat vremena ostvariti čim veću dobit. Otvara se trgovina i primjenjuje se dnevna strategija trgovanja u rasponu od jednog sata.

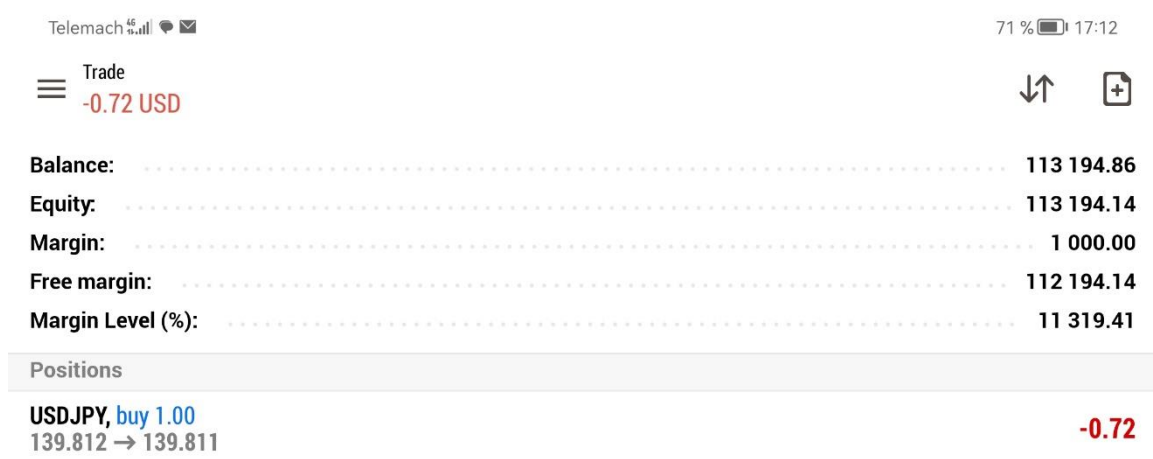
Slika 8: Otvaranje trgovine aplikaciji MT5
Izvor: autor, 30.05.2023.

Slika 9: Postavljanje parametara prilikom otvaranja trgovine
Izvor: autor, 30.05.2023.

4.2.4. Tijek trgovine

Nakon otvaranja trgovine pregledavanjem pozicije na slici 10 vidljivo je da je trgovina otvorena te da je zaračunata razlika između kupovne i prodajne cijene *Spread*.

The screenshot shows a mobile trading application interface. At the top, there is a status bar with 'Telemach 4G', signal strength, Wi-Fi, and battery icons. Below that, the text 'Trade' is followed by '-0.72 USD' in red. To the right are icons for a double-headed arrow and a document with a plus sign. A table lists account metrics: Balance (113 194.86), Equity (113 194.14), Margin (1 000.00), Free margin (112 194.14), and Margin Level (%) (11 319.41). Below this is a 'Positions' section with one entry: 'USDJPY, buy 1.00' with a price change from 139.812 to 139.811 and a red '-0.72' value.

Balance:	113 194.86
Equity:	113 194.14
Margin:	1 000.00
Free margin:	112 194.14
Margin Level (%):	11 319.41

Positions	
USDJPY, buy 1.00 139.812 → 139.811	-0.72

Slika 10: Pregled trgovine prilikom otvaranja
Izvor: autor, 30.05.2023.

Na slici 11 vidljivo je da se tržište ne kreće u željenom smjeru, trenutno je vidljiv gubitak. Plava isprekidana vodoravna linija prikazuje poziciju na kojoj se ušlo u trgovinu dok zelena i crvena vodoravna linija poziciju trenutnog stanja trgovine. Da se ipak odlučuje za „kratku trgovinu“, „Sell“ poziciju ta trgovina trenutno bi ostvarila dobit. Mogućnost ostvarivanja profita na padajućem tržištu je ujedno i ključna prednost OTC tržišta.

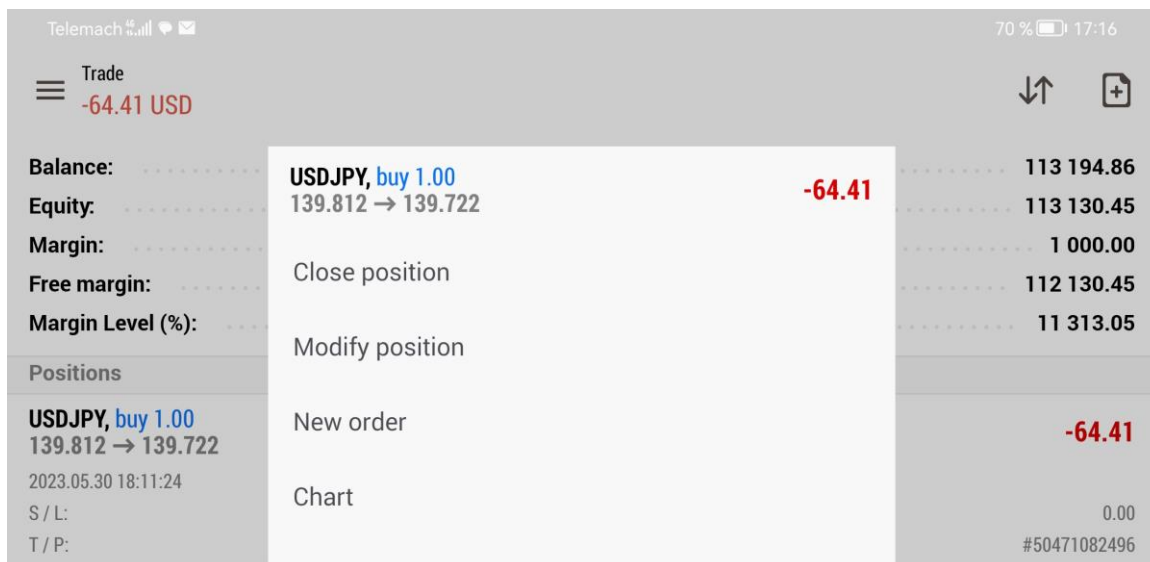

Slika 11: Dijagram pokrenute trgovine (Candellstick chart)
Izvor: autor, 30.05.2023.

U vremenskom pomaku od nekoliko minuta prati se tijekom trgovine i uočava se dalje nepovoljan položaj, odnosno padajući trend. Tržište se kreće u neželjenom smjeru prikazanom na slici 14. Nakon dvije minute i dalje je nepovoljan smjer kretanja tržišta, sada još i više. U slučaju da se u ovom trenutku odluči zatvoriti trgovinu ostvario bi se gubitak u navedenoj trgovini na slici 13.

Telemach		70 % 17:14
Trade	-39.35 USD	↑ ↓
Balance:	113 194.86	
Equity:	113 155.51	
Margin:	1 000.00	
Free margin:	112 155.51	
Margin Level (%):	11 315.55	
Positions		
USDJPY, buy 1.00	139.812 → 139.757	-39.35

Slika 12: Stanje trgovine u određenom trenutku
Izvor: autor, 30.05.2023.

Slika 13: Zatvaranje trgovine s gubitkom
Izvor: autor, 30.05.2023.

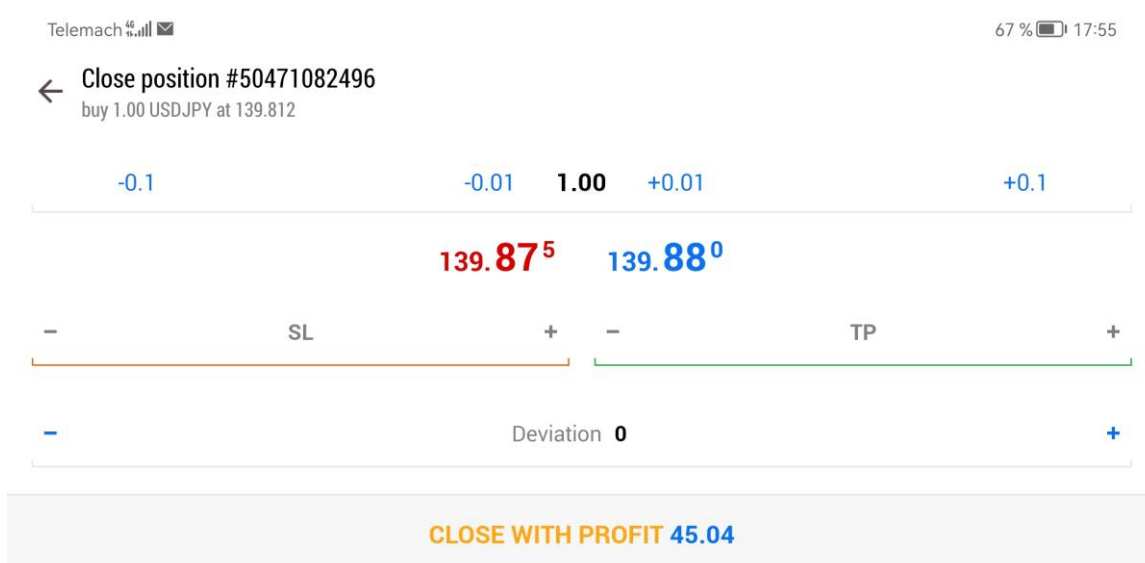
Slika 14: Dijagram pokrenute trgovine (Candlestick chart) nakon određenog vremena – negativan trend
Izvor: autor, 30.05.2023.

Kako je primijenjena strategija dnevne trgovine koja može trajati od nekoliko minuta do nekoliko sati prateći odabranu trgovinu kroz pola sata uočava se promjena u trendu kretanja tržišta prikazano na slici 15, crvena i zelena vodoravna linija na digramu nalazi se iznad isprekidane plave linije što znači da tržište raste odnosno kreće se u željenom smjeru.

Slika 15: Dijagram pokrenute trgovine (Candellstick chart) nakon određenog vremena - pozitivan trend
Izvor: autor, 30.05.2023.

Kroz određeno vremensko razdoblje trgovina je došla do povoljnog položaja te se ista može zatvoriti s ostvarenim dobitkom vidljivim na slici 16. Kako se nije definiralo poziciju do koje se ide u rizik (*SL*) i točku uzimanja profita (*TP*) može se i dalje nastaviti s trgovinom, u najgorem slučaju dok to margina dopušta. U ovom primjeru donesena je odluka za zatvaranje trgovine koja je išla u željenom smjeru. Zatvara se pozicija i ostvaruje se profit.

Slika 16: Zatvaranje trgovine s dobitkom
Izvor: autor, 30.05.2023.

Trade	
	45.04 USD
Balance:	113 194.86
Equity:	113 239.90
Margin:	1 000.00
Free margin:	112 239.90
Margin Level (%):	11 323.99
Positions	
USDJPY, buy 1.00	45.04
139.812 → 139.875	

*Slika 17: Prikaz stanja završene trgovine
Izvor: autor, 30.05.2023.*

4.2.5. Završetak trgovine

Iz ove studije slučaj vidi se kako je ostvarena jedna uspješna trgovina valutama na OTC tržištu. Prikazana je prednost poluge. Trgovano je s 100 000 jedinica valute s marginom od 1000 jedinica, odnosno polugom 1:100. U određenom vremenskom periodu smjer kretanja tržišta bio je nepovoljan, trgovina je bila u gubitku prikazanom na slici 11, 12, 13 i 14. Na dijagramima je uočeno kako smjer kretanje tržišta utječe na dobit odnosno gubitak. Trgovina je zaključena s dobitkom, međutim moglo se je pustiti otvorenu poziciju i nastaviti dalje s trgovinom. Na taj način uvećale bi se šanse za dobitak ali i za gubitak.

5. ZAKLJUČAK

U ovom diplomskom radu prikazana je i objašnjena digitalizacija ulaganja na primjeru trgovanja CFD-ovima. Opisani su CFD-ovi, njihove prednosti i nedostaci. Objašnjena su OTC tržišta i ključne razlike naspram centraliziranim tržištima. Prikazane su analize i osnovne strategije koje se koriste prilikom trgovanja CFD-ovima. Na primjeru je prikazan i objašnjen postupak i proces jedne CFD trgovine valutama.

Uz navedene prednosti, mogućnost velike i brze zarade te jednostavnost same trgovine često se zanemaruju nedostaci. Rizici i nedostaci često su stavljeni u drugi plan, zamagljeni su u odnosu na prednosti. Prema podacima od HANF-e statistički podaci navode da do 89 % malih ulagača na OTC tržištima ostvaruje gubitak. U obrađenoj studij slučaja ostvarena je uspješna trgovina i prikazana je prednost financijske poluge. Međutim u slučaju ulagača s malim kapitalom te da trguje uz veliku financijsku polugu, kroz nekoliko minuta uz nekoliko pomaka tržišta u neželjenom smjeru izgubio bi sav novac na računu. Ako se već odlučuje na takav način trgovanja treba biti svjestan da je stalno učenje, razumijevanje kretanja cijena i tržišnih sila koje utječu na njih preduvjet za uspješnu trgovinu CFD-ovima. Potrebno je detaljno analizirati tržište i tržišne trendove, tu su fundamentalna i tehnička analiza koje kombiniranjem daju najbolji rezultat, odnosno ukazuju na smjer kretanja ciljanog tržišta. Kako ne postoji formula za dobitak na ovom tržištu, stalnim učenjem, dobrim poznavanjem terminologije i tehnike trgovanja, odabirom odgovarajućeg brokera te kontrolom emocija uvećavaju se šanse za uspješnost trgovine.

LITERATURA

Graham, B., & Dodd, D. L. (2013). *Fundamentalna analiza: analiza vrijednosnih papira. Masmedia: Avantis.*

Murphy, J. J., & Fruk, M. (2007). *Tehnička analiza financijskih tržišta: sveobuhvatni vodič za trgovinske metode i njihovu primjenu.* Masmedia.

Sikavica, P., & Bahtijarević-Šiber, F. (2001). *Leksikon menadžmenta.* Masmedia, Zagreb.

Internetski izvori:

Chen, J.(2023). *Contract for Differences (CFD) Definition, Uses, and Examples.* Preuzeto 09.05.2023. s

<https://www.investopedia.com/terms/c/contractfordifferences.asp>

Forex fundamentalna analiza tržišta - primjer i definicija.(2022). Preuzeto 29.05.2023. s <https://admiralmarkets.com/hr/education/articles/forex-analysis/fundamentalna-analiza-trzista>

Hanfa, Preuzeto 01.06.2023. s <https://www.hanfa.hr/vijesti/trajna-zabrana-trgovanja-binarnim-opcijama-i-trajno-ograni%C4%8Denje-trgovanja-cfd-ovima/#>

Hayes A. (2023). *What Is Financial Leverage, and Why Is It Important?* Preuzeto 29.05.2023. s <https://www.investopedia.com/terms/l/leverage.asp>

Jackson, A. (2023). *What Is The OTC Market?* Preuzeto 12.05.2023. s <https://www.forbes.com/advisor/investing/otc-market/>

Kramer, M. J. (2022). *Over-the-Counter-Markets: What They Are and How They Work.* Preuzeto 29.05.2023. s <https://www.investopedia.com/terms/o/over-the-countermarket.asp>

O'Connor, E. (2022). *CFD Trading: The Advantages and Disadvantages.* Preuzeto 29.05.2023. s <https://www.telemediaonline.co.uk/cfd-trading-the-advantages-and-disadvantages/>

ThinkMarkets (bez dat.) *CFD vs Forex - Learn about their Differences.* Preuzeto 12.05.2023. s <https://www.thinkmarkets.com/uk/learn-to-trade/beginner/cfds-explained/cfd-vs-forex/>

TopBrokeri.com (bez dat.) Preuzeto 01.06.2023. s <https://www.topbrokeri.com/najbolji-brokeri/>

TopBrokeri.com (bez dat.) *Što je CFD Trgovanje?* Preuzeto 29.05.2023. s <https://www.topbrokeri.com/cfd-trgovanje/>

Strategija trgovanja (2023). Preuzeto 29.05.2023. s
<https://admiralmarkets.com/hr/education/articles/forex-strategy/strategije-trgovanja>

Što je analiza financijskih tržišta? (2023). Preuzeto 29.05.2023. s
<https://admiralmarkets.com/hr/education/articles/forex-analysis/analiza-trzista>

Ugovor o razlici u cijeni. (bez dat.). U Wikipedia. Preuzeto 09.05.2023. s
https://hr.wikipedia.org/wiki/Ugovor_o_razlici_u_cijeni#cite_note-1

POPIS SLIKA

Slika 1: Slikovni prikaz definicije CFD-a.....	5
Slika 2: Ilustrativni prikaz financijske poluge	11
Slika 3: Ilustracija trgovanja na OTC tržištu	18
Slika 4: Uvećani prikaz ikone MT5 mobilne aplikacije	32
Slika 5: Pregled valutnih parova u MT5 mobilnoj aplikaciji	34
Slika 6: Prikaz kretanja vrijednosti (Candlestick chart) za određeni vremenski period	35
Slika 7: Uvećani prikaz (Candlestick chart) za određeni vremenski period	35
Slika 8: Otvaranje trgovine aplikaciji MT5	36
Slika 9: Postavljanje parametara prilikom otvaranja trgovine	36
Slika 10: Pregled trgovine prilikom otvaranja	37
Slika 11: Dijagram pokrenute trgovine (Candlestick chart)	38
Slika 12: Stanje trgovine u određenom trenutku	38
Slika 13: Zatvaranje trgovine s gubitkom	39
Slika 14: Dijagram pokrenute trgovine (Candlestick chart) nakon određenog vremena – negativan trend	39
Slika 15: Dijagram pokrenute trgovine (Candlestick chart) nakon određenog vremena - pozitivan trend	40
Slika 16: Zatvaranje trgovine s dobitkom	40
Slika 17: Prikaz stanja završene trgovine	41

POPIS TABLICA

Tablica 1: SWOT analiza trgovanja CFD-ovima.....	21
Tablica 2: SWOT analiza OTC tržišta	22